

En "dzong" er en mellemting mellem et palads, en fæstning, et tempel og et offentligt kontor. Denne dzong er dateret til 1637 og åben for besøgende.

Verdens sidste, store eventyr

Bhutan er et lille kongerige i Himalayabjergene, hvor tinderne er høje, oplevelserne store og turisterne få. Det sidste er en helt bevidst strategi.

TEKST OG FOTO: KENNETH KARSKOV - FRI@BERLINGSKEMEDIA.DK

Drukair. Sig navnet på dansk, og du må indrømme, at det lyder som et forunderligt navn til et flyselskab, ikke? Man håber jo ikke, at piloterne tager det alt for bogstaveligt.

For dette er en af verdens vildeste flyvture, og den kræver fuld koncentration i cockpittet. Airbus-flyet er netop gledet forbi verdens højeste bjerg, Mount Everest, og nu skal vi ned i en lille bjerglufthavn, som kun få piloter er i stand til at lande i.

Opgaven er at finde en smal korridor mellem tinderne og få maskinen derind. Her vil flyets elektronik advare piloterne om, at de gør noget forkert. Flyet er for tæt på bjergene, vil systemet sige, men det er helt efter protokollen.

Så drejer kaptajnen først én gang for at undgå en bjergside, så én gang til, og så lander vi. Dermed er eventyret i Bhutan for alvor i gang.

Tordendragens land

"Druk" betyder drage på det lokale sprog, så du er netop landet med "drageflyet". Bhutan kaldes også Tordendragens Land og er et lille, selvstændigt kongedømme mellem Indien og Tibet.

Med sine 38.394 km² er Bhutan en smule mindre end Danmark, men har kun omkring 800.000 indbyggere. Landet er bjerggrigt, tyndt befolket og helt sit eget - både hvad angår sprog, mad, kultur og tilgang til turisme.

For kun få turister rejser til Bhutan. Det er en helt bevidst strategi, for sporene fra overturisme andre steder i verden skræmmer, og du skal ikke længere væk end Venedig eller Barcelona for at forstå problemet.

Bhutan er derfor gået i den stik modsatte retning. De pålægger alle rejser en heftig turistskat på 100 dollar (cirka 700 danske kroner) per dag, hvilket helt naturligt begrænser antallet af besøgende.

For dertil kommer udgifter til hotel, guide, mad samt udflugter, og det gør et ophold i Bhutan til en dyr fornøjelse.

Tanken er, at du som besøgende skal få en så autentisk oplevelse af landet som muligt. Uden at træde andre turister i hælene og uden at ødelægge naturens orden. Du får store indtryk, men sætter kun et lille aftryk.

Og turistskatten er allerede sat til at stige til 200 dollars per dag om fire år.

"Hoooold fast"

Dagens program er startet med en to timers vandretur langs floden i Punakha-dalen. Fra vandrestien er der udsigt til risterrasser, landsbyer, bjerge, templer og huse i traditionel bhutansk stil. Det ser idyllisk ud og ligner intet andet, jeg har set i Asien.

Men vi skal jo også tilbage igen, så derfor sidder vi nu syv mennesker i en kraftig gummibåd iført hjelm og redningsvest. Vi har alle nikket "ja tak" til at prøve river rafting, så i fællesskab skal vi styre udenom de værste farer i form af stærk strøm, store sten og vanskelige passager.

"Når jeg råber 'hold fast', så læner I jer ind mod midten af båden og holder fast i rebet," lyder formaningen. Vores rafting-guide skal styre os sikkert ned igennem den livlige flod, og det bliver sagt på en måde, så ingen er i tvivl om, at det er vigtigt.

"Der er 80 procent chance for at ryge i floden, hvis I ikke holder fast," advarer han.

Båden bliver kastet rundt. Der er tidspunkter, hvor jeg kun kan se himlen, fordi vi bliver smidt op i luften, men vi griner højlydt, og eneste fare synes at være, når to af

Inde i bedehjulet findes et helligt skrift, så ved at dreje bedehjulet én omgang svarer det til at fremsige bønner én gang

passagererne banker hjelmene sammen i deres iver efter at læne sig ind mod midten.

Turen slutter foran den lokale Dzong, som er en kombination af et tempel, et palads, et offentligt kontor og en fæstning. Dzongen

er opført i 1637 og står vidunderligt smuk med sine høje tårne, hvide mure og gyldne tag.

Og sådan går dagene i Bhutan. I dag med hiking, river rafting og tempelborg. Den næste uges tid med cykelture, velsignelser, bjerg-

I Bhutan sidder man på gulvet og spiser – og helst med fingrene. De finder dog gerne bestikket frem for turisterne.

"Hot Stone Bath" er en tradition i Bhutan. De glødede sten ryger ned i baderandet, som hurtigt bliver rygende varm.

Det ligner næsten en filmkulisse. Stedet er den gamle fæstning i Paro, hvor en festival tiltrækker hele byen – høj som lav, ung som gammel

pas, museumsbesøg, gåture, mikrobryggeri, borge, bueskydning (som er landets nationalsport), hjemmebrændt, templer og landsbybesøg.

Samt noget godt at spise, naturligvis.

Lykke og røde ris

I Bhutan er chili en hovedingrediens – ikke et krydderi. Nationalretten "Ema Datsi" er en stuvning af kæmpechili i en sauce lavet på den lokale yakkeost, som bliver serveret med røde ris.

Alting er anderledes i Bhutan. Indbyggerne går i nationaldragter på arbejde, de har ingen efternavne, de insisterer på, at landets rigdom skal måles i lykke i stedet for penge, og selv risene er ikke som i resten af Asien.

De røde ris siges at være gode for dig, for de kan sænke dit kolesteroltal og er helt overordnet sundere end de hvide ris. Men tilbage til retten, hvor chilien spiller hovedrollen, og lad mig sige det kort: Den er stærk. Er du gal. Det her er en potent servering.

Det samme kan siges om den flasket hjemmebrændt, som nu kommer på bordet. Vi sidder hos en lokal familie i en landsby og spiser frokost på gulvet, for sådan gør de i Bhutan. Og jeg får ikke lov til at undslippe et lille glas.

"Skål!" siger guiden og bunders sin brændevin.

"I øvrigt spiser vi normalt med fingrene. Vi krøller en lille risklump sammen med fingerspidserne og lægger lidt chili på toppen. Men vi har lagt gaffel og ske frem til jer," siger han med et drilsk smil. Hvorefter den ene spændende ret efter den anden bliver båret ind fra køkkenet, og snart er hele gulvet dækket med lækker mad.

Der er omkring 800.000 indbyggere i Bhutan. Landet er en smule mindre end Danmark.

Den guddommelige galning

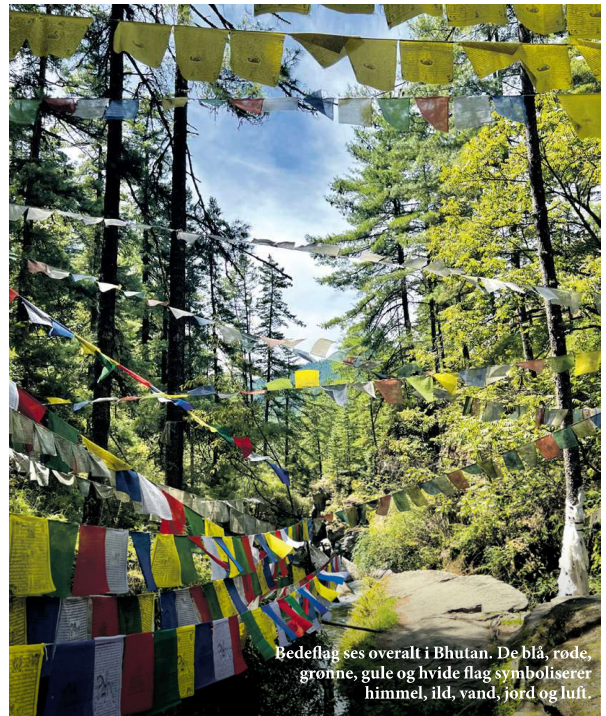
De fleste turister tilbringer en uge i Bhutan. De travle lidt mindre, de grundige lidt mere.

Typisk starter turen med én nat i hovedstaden Thimpu, hvor der bor 115.000 mennesker. Det er en både velordnet og ren asiatisk storby, omend i mikrostørrelse.

Derfra fortsætter turen med et par nætter i Punakha-dalen. Det tager 3-4 timer i bil ad snørklede bjergveje at nå dertil, men pludselig skifter både landskab og klima til subtropiske forhold.

Området er centrum for nogle særegne religiøse ritualer. Chimi Lhakhang-templet bliver i folkemunde kaldt "Fallost-templet" og ligger i en landsby i dalen, hvor husmurene er udsmykket med tegninger af flyvende penisser. Templet er en populær destination for forelskede par, der ønsker sig børn, og historien bag er både skør og skøn.

Den Guddommelige Galning var tilnavnet på en munk, som rejste rundt i Bhutan for 500 år siden og underviste i Buddhas lære ved hjælp af humor, vin og sex. Det gjorde ham til en elsket skik-

Bedeflag ses overalt i Bhutan. De blå, røde, grønne, gule og hvide flag symboliserer himmel, ild, vand, jord og luft.

kelse, og dette er hans tempel.

Man må ikke tage billeder indenfor, men uden at røbe for meget, så udspringer følgende scener sig, da vi besøger Fallost-templet:

I håb om frugtbarhed bærer en kvinde en gigantisk penis i sine arme. En munk dunker mig i hovedet med en træpenis, hvilket efter sigende skal betragtes som en velsignelse.

Templets ene væg er prydet med et gigantisk maleri af Den Guddommelige Galnings mesterstykke, da han vinder over ondskaben ved hjælp af sin... ja, gæst selv.

Kom ikke her og sig, at al religion er kedelig.

Afskåret fra omverdenen

Jo dybere du bevæger dig ind i landet, des bedre bliver eventyret. Gangtey-dalen i hjertet af Bhutan omtales som landets smukkeste område. Her overvintrer de sjældne sorthalsede traner, som kommer flyvende ind fra Tibet for at nyde dalens mildere vinterklima.

Det bliver altid fejret, når de første traner kommer. Tranerne bliver taget

Tiger's Nest – på dansk Tigerreden – er højdepunktet på enhver rejse til Bhutan

ekstremt seriøst i denne gudesmukke dal, og af samme grund kom her først elektricitet i 2007: Man var bange for, at strømmasterne ville koste tranerne livet.

Nu er ledningerne gravet ned, og fuglene bliver ikke forstyrret, men det siger også noget om, hvor afskåret fra omverdenen Bhutan har været indtil for ganske nylig.

Du skal søge nattely på det vidunderlige Gangtey Lodge i 3.000 meters højde. Til en start skal du bare sætte dig på terrassen med en kop varm kaffe i hånden og nyde udsigten over bjergene og dalen. Stilheden her er ren terapi.

Gangtey Lodge serverer vidunderlig mad, tilbyder overnatning i store, flotte værelser og efter en lang dag i bjergene, kan du nyde et traditionelt varmt bad. I Bhutan er det med et par store, glohede sten, som trækkes direkte ud af et bål og smides ned i badekarret.

Det får vandet til at blive rygende varmt. Tilsæt friske urter og sæt et par stearinlys i rummet, og du har et "Hot Stone Bath", som er godt for både dit mentale helbred samt de ømme muskler i benene.

Den flyvende tiger

Sidste stop på den store rundrejse i Bhutan er Bumtang-dalen, som også bliver kaldt "Østens Schweiz".

Bumtang-dalen er landlelig på den mest idylliske måde. Køerne går i vejsiden, nogle endda med klokker på. Hestene spadserer og så frit omkring. Bedeflagene blaffer på bjergsiderne. Hårnålesvingene synes nærmest uendelige. Luften er frisk, vandet er klart, og bjergene er betagende.

Her ligger også en af de få indenrigs-lufthavne i Bhutan, og det er tid til at hoppe ombord på Drukair-flyet med kurs mod Paro for det sidste, store eventyr.

For man skal altid gemme det bedste til sidst, og i Bhutan er det ensbe-

tydende med det sagnomspundne tempel "Tiger's Nest" - Tigerreden.

"Vi kunne nemt have bygget en svævebane eller en vej derop, men vi tror på, at man skal yde, for man kan nyde," siger guiden.

Jeg står og hiver efter vejret, mens han siger det. For ydes skal der i den grad. Tigerreden hænger på en bjergside i 3.120 meters højde, og med sine røde, gule og gyldne farver står det i skarp kontrast til den grønne skov, de barske klipper og den blå himmel. Det ser nærmest ud, som om det er limet fast på klippen.

Tigerreden har fået sit navn fra historien om den berømte Guru Rinpoche, som kom til Bhutan i det 8. århundrede for at sprede budskabet om buddhismen. Ifølge de gamle skrifter indfandt han sig i landet ridende på ryggen af en flyvende tigermor.

Normalt flyver tigere jo ikke, ligesom de heller ikke bygger rede, men i de gamle historier kan alt lade sig gøre. Og sikkert er det i hvert fald, at der findes vilde tigere i Bhutan, ligesom du kan møde sneleoparder, himalaya-bjørne og røde pandaer.

Hele turen op til Tigerreden tager 6-7 timer frem og tilbage. Nogle turister springer over, hvor gærdet er lavest og lejer et muldyr til den første del af turen. Det koster 25 dollar, og så kan de skære en time til halvdelen af vandreturen.

Jeg tænker, at det vil være tarveligt over for det stakkels dyr at skulle bære på en stor, tung, dansk turist. Så jeg slæber mig op. Den ene fod foran den anden. For det går kun én vej: Op, op, op.

Der er dog hele tiden noget at se på. Bjergene på den ene side og dalen med floden, borgen og markerne på den anden. Et par store aber dukker op i trætoppene. Og med jævne mellemrum får jeg lige et glimt af templet på den modsatte bjergside.

Tigerreden kommer tættere og tættere på for hvert skridt. Men det er al-

ligevel som om det aldrig slutter, for lige som jeg tror, jeg har nået toppen, dukker en lang trappe op. Nu skal jeg nedad 500 trin, forbi et vandfald, over en bro og så til sidst 250 trin op på den modsatte bjergside.

Men til sidst er jeg der. Et par unge munke kommer mig i møde med en kop varm te og et stort smil. Og udsigten....

Wauw!

Tigerreden er et af Bhutans helligste steder. Røgelsen, de hellige statuer og mange levende lys skaber ensærlig stemning og kombineret med anstrengelsen ved at komme hertil, bliver det nærmest som at rejse ind i landets sjæl.

Dermed er det også den perfekte afslutning på eventyret i det lille land med plads til de helt store rejsedromme.

Fakta om Bhutan

Hovedstad: Thimpu
(115.000 indbyggere)
Religion: 84% buddhister,
11% hinduer, 5% andre.
Stat: Kongedømme
Styreform: Konstitutionelt
monarki med folkestyre
Montfod: Ngultrum
(100 ngultrum er ca. 8,50 dansk krone)

Sådan kommer du til Bhutan

Drukair – Royal Bhutan Airlines er Bhutans nationale flyselskab og forbinder landet med en række byer i Asien, bl.a. Kathmandu i Nepal, Delhi i Indien, Bangkok i Thailand og Singapore.

Den billigste vej til Bhutan går via Kathmandu, og det er en helt fantastisk flyvetur på knap en time, hvor du flyver tæt forbi verdens højeste bjergtinder, blandt andet Mount Everest. En returbillet mellem Kathmandu i Nepal og Paro i Bhutan koster fra 467 USD (ca. 3.270,- danske kroner) inkl. bagage.

Sådan arrangerer du din rejse

Du skal bruge et rejsebureau med en lokal partner i Bhutan til at planlægge din tur, for du kan ikke rejse ind på egen hånd.

Rejser til Bhutan findes i mange prisklasser, og du kan rejse både individuelt med din egen guide eller som en del af en gruppe. Dit rejsebureau og deres lokale partner vil til gengæld sørge for at booke hoteller, udflugter, måltider samt fikse alle formaliteter omkring visum, turistskat, obligatorisk guide, chauffør, bil med mere.

Afskåret fra omverden

Det er kun få år siden, at Bhutan var totalt afskåret fra resten af verden. Det første stykke vej i Bhutan blev etableret i 1961, og der findes stadig landsbyer, som kun kan nås ad de gamle bjergstier. Her var hverken fjernsyn eller internet indtil 1999, men i dag har folk mobiltelefoner og kan via internettet og sociale medier følge med i alt, hvad der sker rundt om i verden.

Luksus i lange baner

Man forestiller sig måske, at overnatningsmulighederne er spartanske i Bhutan, men det er faktisk helt forkert. Det er nemlig muligt at checke ind på luksushoteller af en anden verden.

De eksklusive hotelkæder

Aman og Six Senses har begge etableret en række små, ultraluksuriøse lodges med ganske få værelser. De små lodges er udført i en udsøgt arkitektur med en blanding moderne, vestlig stil og lokal, traditionel æstetik. Se mere på:

www.sixsenses.com
www.aman.com

Verdens højeste ubestegne bjerg

Bjergene i Bhutan er hellige, og det er forbudt at bestige dem, herunder Gangkhar Puensum på 7.570 meter, som er verdens højeste ubestegne bjerg.